

Universiteit Utrecht

Een Zoektocht naar een Structurele Rol voor Jeugdparticipatie in Nederland

Een vergelijkend onderzoek naar de werkzame elementen van drie interventies gericht op
jeugdparticipatie bij beleidsvorming

Aafke M. van der Heide

Universiteit Utrecht

23 juni 2017

Master thesis: Youth, Education and Society

Studentnummer: 5697409

Eerste begeleider: Dr. P. L. Slot

Tweede begeleider: Dr. E. van de Weijer-Bergsma

Samenvatting

Het doel van het huidige onderzoek is om de werkzame elementen van interventies ter bevordering van jeugdparticipatie te onderscheiden. De visies van initiatiefnemers en betrokken beleidsmakers van de interventies *Speaking Minds*, *Young Leaders* en *GenerationWhy* zijn onderzocht. Deze drie interventies richten zich op het stimuleren van jeugdparticipatie van lager opgeleide jongeren bij beleidsvorming en maatschappelijke vraagstukken. Om de werkzame elementen in kaart te brengen, zijn dertien semigestructureerde interviews ($n=13$) afgenomen en is een documentanalyse uitgevoerd. Er is onderzocht wat de doelen van de drie interventies zijn, in hoeverre ze een bijdrage leveren aan het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau van participatie en in welke mate de deelnemende jongeren actief kunnen participeren. Uit de resultaten is gebleken dat jongeren beter in staat zijn om te participeren, wanneer ze zich bewust zijn van hun eigen kwaliteiten. Voor de doelgroep lager opgeleide jongeren is het van belang dat ze empowered worden. Zo wordt hun intrinsieke motivatie om te participeren geactiveerd. Het is noodzakelijk dat de jongeren eerst competenties op individueel niveau ontwikkelen, zodat ze in staat zijn om effectief te participeren op beleidsmatig of maatschappelijk niveau. Op het beleidsmatige niveau is het van belang dat er een cultuuromslag plaatsvindt binnen de gemeenten. Op deze manier ontstaat een gelijkwaardig contact tussen jongeren en beleidsmakers. Dit onderzoek toont aan dat een structurele rol voor jeugdparticipatie in de Nederlandse samenleving een haalbaar doel is, wanneer er voldoende aandacht is voor de persoonlijke ontwikkeling van lager opgeleide jongeren.

Trefwoorden: jeugdparticipatie, interventies, initiatiefnemer, beleidsmaker, lager opgeleide jongeren, empowerment

Abstract

The purpose of the current research is to distinguish the effective elements of interventions that promote youth participation. The visions of initiators and involved policymakers of the interventions *Speaking Minds*, *Young Leaders* and *GenerationWhy* have been researched. These three interventions focus on encouraging youth participation of lower educated youth in policy making and social issues. In order to map the effective elements, thirteen semi-structured interviews ($n=13$) have been taken and a document analysis was conducted. This research has investigated the objectives of the three interventions, to what extent they contribute to the individual, policy and social level of participation and to what extent the participating youth can actively participate. The results have shown that youth are more capable of participating when they are aware of their own qualities. It is important to empower the specific target group of lower educated youth. This will activate their intrinsic motivation to participate. It is necessary for youth to develop competences on an individual level first so that they are able to effectively participate at a policy or social level. On a policy level it is imperative that a cultural change takes place within municipalities. In this way, equal contact between youth and policy makers will arise. This research demonstrates that a structural role for youth participation in Dutch society is an achievable goal when sufficient attention is paid to the personal development of lower educated youth.

Keywords: youth participation, interventions, initiator, policy maker, lower educated youth, empowerment

Een Zoektocht naar een Structurele Rol voor Jeugdparticipatie in Nederland

Ieder kind heeft het recht om te participeren en om zijn of haar mening te geven over de beslissingen die hen aangaan. Dit recht is verankerd in artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het artikel benadrukt dat aan de mening van ieder kind een passend belang moet worden gehecht (UNICEF, 2009). Bij jeugdparticipatie gaat het om de invloed die een jongere heeft op zijn of haar eigen leefomgeving (Vandenbroucke et al., 2010). Door te participeren wordt de betrokkenheid van jongeren bij de gemeenschap vergroot en worden ze voorbereid op hun rol als toekomstige burgers in de samenleving (Checkoway, Allison, & Montoya, 2005). Daarnaast draagt jeugdparticipatie bij aan de *empowerment* van jongeren, zodat ze actie kunnen ondernemen op kwesties die hen aangaan (O'Donoghue, Kirshner, & McLaughlin, 2002; Treseder & Smith, 1997).

In het wetenschappelijke debat over jeugdparticipatie heeft de afgelopen decennia een verschuiving plaats gevonden. Eerst lag de focus op de uitkomsten op individueel niveau, echter wordt tegenwoordig ook gekeken naar de invloed van jeugdparticipatie op organisatie- en gemeenschapsniveau (O'Donoghue et al., 2002). De verbreding van deze focus geeft aan dat de betrokkenheid van jongeren op andere niveaus in de samenleving wordt aangemoedigd. Dit is terug te zien in Nederland, waar met de inwerkingtreding van de Jeugdwet in 2015 meer aandacht is gekomen voor jeugdparticipatie in beleidsvorming en uitvoering. In de Jeugdagenda 2015-2018 is vastgelegd dat jeugdigen actief betrokken moeten worden bij de vormgeving en uitvoering van jeugdbeleid. Er wordt belang gehecht aan het doorvoeren van hervormingen op zowel gemeentelijk als landelijk niveau (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS], 2015).

Het aantal gemeenten dat de jeugd wil betrekken bij de vormgeving, uitvoering en/of evaluatie van beleid is inmiddels gestegen van 40 procent in 2009 naar 73 procent in 2016 (Mak, Gilsing & Wróblewska, 2016). Ook wordt het belang van jeugdparticipatie in zowel onderzoek als in publicaties van kinderen en jongeren zelf benadrukt (Sheir, 2001). Deze ontwikkelingen lijken te duiden op een meer structurele rol voor jeugdparticipatie in de Nederlandse samenleving. In de praktijk blijkt echter dat de kwaliteit van jeugdparticipatie te wensen overlaat. Jongeren ervaren weinig ruimte voor eigen initiatief en voelen zich niet serieus genomen in zijn of haar mening (Vandenbroucke et al., 2010). Dit komt onder andere door de negatieve beeldvorming over deze leeftijdsgroep. Er wordt in de media, wetenschap en de beroepspraktijk regelmatig gerefereerd naar jongeren als 'de veroorzakers van

problemen', in plaats van competente burgers met het recht om te participeren (Checkoway, 2011; Checkoway & Gutierrez, 2006; O'Donoghue et al., 2002).

Er bestaat een toename van initiatieven die zich tegen deze negatieve beeldvorming keren. Deze interventies richten zich op het bevorderen van actieve jeugdparticipatie, vooral in de totstandkoming en evaluatie van beleid (Mak et al., 2016). Over de precieze invulling van deze nieuwe interventies is echter nog weinig bekend, aangezien er geen systematisch onderzoek naar is gedaan. Er is vanuit gemeenten behoefte aan meer kennis over de manieren waarop interventies jongeren bij beleidsvorming en maatschappelijke vraagstukken kunnen betrekken (Mak et al., 2016). Dit onderzoek richt zich op drie interventies die aandacht besteden aan jeugdparticipatie bij de vorming van beleid. Er is bestudeerd welke werkzame elementen bijdragen aan de bevordering van participatie van lager opgeleide jongeren. Er zijn twee perspectieven onderzocht: van de initiatiefnemers en van de betrokken beleidsmakers.

Jeugdparticipatie

Het begrip participatie is breed en kan verschillende vormen aannemen, zoals maatschappelijke en politieke participatie (Vandenbroucke et al., 2010). Maatschappelijke participatie richt zich op het betrekken van de jeugd bij voorzieningen in de directe omgeving, terwijl bij politieke participatie de focus ligt op het jeugdbeleid van lokale en landelijke overheden (Steketee, Mak, van der Graaf, & Huygen, 2005). Er kan ook een gemengde vorm van participatie optreden. Wanneer er sprake is van een maatschappelijk probleem dat men wil aanpakken, komen ze vaak automatisch in contact met bestuurders. Het is dan moeilijk om aan te geven waar de maatschappelijke participatie eindigt en waar politieke participatie begint. In dit geval wordt er gesproken van *blended social action* (Sampson, McAdam, MacIndoe & Weffer-Elizondo, 2005). In dit onderzoek is ervoor gekozen om de gemengde vorm van participatie te hanteren, omdat interventies in de praktijk veelomvattend zijn en zich niet richten op één vorm van participatie.

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen actieve en passieve jeugdparticipatie. Dit onderzoek richt zich alleen op de actieve vorm, waarbij de nadruk ligt op medeverantwoordelijkheid en actieve betrokkenheid van jongeren (de Winter, 1995). Actieve jeugdparticipatie wordt gedefinieerd als de invloed die een jongere heeft op zijn of haar eigen leefomgeving. Er wordt een onderscheid gemaakt in drie niveaus van actieve participatie. Ten eerste, het hebben van *inspraak*, ten tweede het hebben van *invloed* en ten derde het nemen van *initiatief* (Vandenbroucke et al., 2010). Deze driedeling van participatie is gradueel oplopend. Op het eerste niveau krijgen jongeren inspraak doordat ze kunnen meedenken en

meepraten over beleid of maatschappelijke vraagstukken. Er wordt naar de jongeren geluisterd en ze kunnen hun mening geven over zaken die hen aangaan. Op het tweede niveau wordt er daadwerkelijk iets gedaan met de meningen en ideeën van jongeren in de uitvoering van beleid. De jongeren hebben dan invloed op besluitvorming op korte of op lange termijn. Het derde niveau is gericht op het stimuleren van het eigen initiatief van jongeren. Op dit niveau dragen jongeren ideeën aan en organiseren ze zelf activiteiten die bijdragen aan jeugdparticipatie. Daarnaast kunnen ze ongevraagd advies geven aan bijvoorbeeld beleidsmakers (Vandenbroucke et al., 2010).

Het huidige lokale jeugdbeleid richt zich vaak op het bevorderen van jeugdparticipatie als preventief middel om jongeren te ondersteunen. Participatie vormt echter niet alleen een middel waarmee beleid beïnvloed en verbeterd kan worden. Het draagt ook bij aan de sociale, emotionele en morele ontwikkeling van jongeren. Door te participeren, krijgen jongeren het gevoel dat ze invloed kunnen uitoefenen op hun leven. In dit onderzoek wordt jeugdparticipatie daarom tegelijkertijd gezien als een middel voor beleidsvorming en als een manier om de persoonlijke ontwikkeling van jongeren te stimuleren.

Individuele, Beleidsmatige en Maatschappelijke Effecten

Effectieve participatie vereist een benadering, waarbij het hele systeem en de interacties hierbinnen betrokken worden. Participatie wordt gezien als de complexiteit aan sociale relaties tussen de staat, burgers en andere partijen, hierbij wordt zowel op een formele als informele manier getracht invloed uit te oefenen in het maatschappelijke domein (Innes & Booher, 2004). De effecten van jeugdparticipatie kunnen onderscheiden worden op drie niveaus: het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau (Vandenbroucke et al., 2010). Concreet gezegd kan jeugdparticipatie een bijdrage leveren aan: (1) de persoonlijke ontwikkeling van jongeren, (2) het vergroten van expertise voor het ontwikkelen van programma's en beleid en (3) het bevorderen van een sociale en democratische samenleving (Checkoway, 2011; Steketee et al., 2005).

Individueel niveau. Het eerste niveau is gericht op de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Uit de literatuur blijkt dat jeugdparticipatie een bijdrage kan leveren aan de *empowerment* van jongeren om deel uit te maken en invloed uit te oefenen op besluitvormingsprocessen die hen aangaan (O'Donoghue et al., 2002). Door *empowerment* wordt de individuele kracht van jongeren gekoppeld aan sociaal beleid en aan sociale veranderingen. Het gaat hierbij om een wederkerig proces, waarin jongeren die zich empowered voelen beter in staat zijn om te participeren (Conger & Kanungo, 1988).

Verschillende wetenschappers stellen dat jeugdparticipatie de eigen kracht van jongeren zou moeten versterken en zich moet richten op de persoonlijke ontwikkeling van jongeren (Vandenbroucke et al., 2010; de Winter, 2007). Het gaat om het vergroten van diverse competenties van jongeren, zoals zelfvertrouwen en sociale verantwoordelijkheid (Van de Wijdeven, De Graaf & Hendriks, 2013).

Het ontwikkelen van competenties is meerdimensionaal, waarbij het begrip competentie omschreven kan worden als: “het vermogen om in een bepaalde situatie de juiste inzichten en vaardigheden effectief te benutten” (van Oenen, 2001, p. 16). De competenties kunnen opgedeeld worden in een aantal categorieën, namelijk communicatieve, sociale, emotionele en cognitieve vaardigheden (Steketee et al., 2005). De communicatieve vaardigheden stellen het aangaan van een dialoog centraal, waarbij luisteren en het duidelijk overbrengen van je mening, ervaringen en kennis van belang zijn. De sociale vaardigheden bestaan uit het bewust zijn van je eigen rol, anderen begeleiden en kunnen omgaan met sociale spanningen en culturele en maatschappelijke verschillen. De emotionele vaardigheden sluiten aan op eerder genoemde competenties die ontstaan door *empowerment*, zoals het ontwikkelen van zelfvertrouwen en het vergroten van de eigen weerbaarheid en zelfstandigheid. Bij de cognitieve vaardigheden gaat het om het vergroten van kennis over de samenleving.

De ontwikkeling van genoemde competenties vraagt om actieve betrokkenheid van de jeugd, wat bijdraagt aan een gevoel van medezeggenschap en verantwoordelijkheid. Hierdoor worden jongeren gestimuleerd om zelf met oplossingen te komen voor maatschappelijke vraagstukken en deze uit te voeren en te evalueren (Steketee et al., 2005).

Beleidsmatig niveau. Naast het versterken van de persoonlijke ontwikkeling, kan jeugdparticipatie bijdragen aan het vergroten van expertise in het ontwikkelen van beleid en het bevorderen van een sociale en democratische samenleving (Checkoway, 2011; Steketee et al., 2005). Op beleidsmatig niveau is jeugdparticipatie van belang, omdat het een middel is voor gemeenten om jeugdbeleid te legitimeren en te verbeteren. Volgens Welling (2015) moet de medezeggenschap van jongeren op een manier georganiseerd worden, zodat jongeren daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op het jeugdbeleid in gemeenten. Door jongeren te betrekken, kan de gemeente vraaggericht te werk gaan en erachter komen wat belangrijk is voor de specifieke doelgroep. Jeugdparticipatie zorgt ervoor dat er beter aangesloten wordt op de problemen en behoeften van de jongeren, waardoor een effectiever en democratischer beleid tot stand kan komen (de Winter, 1995).

Maatschappelijk niveau. Op maatschappelijk niveau kan jeugdparticipatie op een praktische manier democratisch burgerschap bij jongeren tot uiting te brengen. Dit houdt in dat de participatie van jongeren kan bijdragen aan het creëren van verbindende contexten, waarin jongeren zich verantwoordelijk voelen voor de gebeurtenissen in hun dagelijkse omgeving, zoals op school of in de buurt. Hiermee wordt de sociale cohesie en integratie vergroot (de Winter, 1995). Derhalve adviseert de Winter (2007) overheden om in het jeugdbeleid meer nadruk te leggen op de socialisatie van democratische vaardigheden bij de jeugd. Door het aanleren van deze vaardigheden, worden jongeren zich bewust van hoe ze invloed kunnen uitoefenen. Het is van belang dat er voldoende verbindende contexten worden gecreëerd waarbinnen deze vaardigheden toegepast kunnen worden. Dit kan de mogelijkheden tot serieuze jeugdparticipatie in het publieke domein versterken (ibid., 2007).

Kortom, jeugdparticipatie werkt door op drie niveaus. Voor de jeugd zelf is het een manier om door *empowerment* hun competenties te ontwikkelen. Daarnaast is het voor instellingen en overheden een middel om vraaggericht te werken en op die manier beleid te legitimeren en verbeteren. Het derde niveau richt zich op de eigen verantwoordelijkheid van jongeren op maatschappelijk gebied. Dit is een manier om democratisch burgerschap van jongeren te vergroten en sociale cohesie te versterken. Veel van de bestaande interventies gericht op jeugdparticipatie, trachten één of meer van deze drie niveaus te bevorderen. In dit onderzoek wordt gekeken hoe interventies van invloed zijn op het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau. Het blijkt in de praktijk ingewikkeld om op deze drie niveaus van jeugdparticipatie alle jongeren in Nederland te betrekken (de Winter, 2007). Er is sprake van een specifieke groep jongeren die vanwege verschillende redenen een verhoogde kans heeft op non-participatie.

Lager Opgeleide Jongeren

Uit onderzoek blijkt dat jongeren met een lager opleidingsniveau minder participeren in de samenleving (Steketee et al., 2005). Het huidige beleid draagt voornamelijk bij aan de medezeggenschap van al mondige en hoger opgeleide jeugdigen (de Winter, 2007). Daarom is het van belang dat er extra aandacht wordt besteed aan jeugdparticipatie van de doelgroep lager opgeleide jongeren. Er zijn twee uitdagingen die zorgen dat actieve participatie van deze jongeren minder vaak voorkomt. De eerste uitdaging wordt gevormd doordat jongeren uit deze doelgroep vaak een maatschappelijke achterstand hebben, waardoor ze minder vaak in de gelegenheid komen om actief te participeren. Deze maatschappelijke achterstand kan ontstaan door verschillende risicofactoren, zoals het ontbreken van een startkwalificatie, de

afwezigheid van hulpbronnen in de omgeving van de jongeren of het hebben van financiële problemen. Door de maatschappelijk kwetsbare positie van deze jongeren, bezitten zij vaak niet over de juiste sociale setting om actief te kunnen participeren (Bakker et al., 1999).

Een tweede belangrijke uitdaging in het huidige jeugdbeleid is dat gemeenten er vanuit lijken gaan dat jongeren de benodigde motivatie en competenties voor actieve participatie al bezitten. Volgens een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid is jeugdparticipatie in beleid te veel een doel op zich geworden (van Lieshout, van der Meij & De Pree, 2007). Er wordt weinig gekeken naar de persoonlijke behoeften van de jongeren. Hierdoor blijft jeugdparticipatie vaak beperkt tot een proces waarbij de jongeren uitgenodigd worden om hun mening te geven, omdat ze daar nu eenmaal recht op hebben. Echter, vanuit de literatuur komt naar voren dat de inhoud van beleidsprogramma's afgestemd dient te worden op de ontwikkeling van competenties voor actieve participatie van lager opgeleide jongeren (de Winter, 2004). Pas wanneer aan deze voorwaarde voldaan is, zouden jongeren voldoende capaciteiten bezitten om op beleidsmatig en maatschappelijk niveau te kunnen participeren.

De doelgroep van dit onderzoek zijn lager opgeleide jongeren en jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot 27 jaar. Onder lager opgeleide jongeren wordt verstaan; jongeren die MBO-onderwijs of VMBO-onderwijs volgen. Het kan hierbij ook gaan om thuiszitters of voortijdige schoolverlaters. De leeftijdsgroep van 16 tot 27 jaar komt overeen met onderzoek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), waarin blijkt dat deze leeftijdsfase een cruciale periode is waarin veel veranderd in het leven van jongeren (VNG, 2016).

Huidig Onderzoek

In dit onderzoek worden drie interventies onderzocht, gericht op het stimuleren van jeugdparticipatie van lager opgeleide jongeren bij beleidsbeïnvloeding. De eerste interventie heet *Speaking Minds* en is ontwikkeld door *Save the Children* Nederland. Het uitgangspunt van deze interventie is om moeilijk bereikbare jongeren en beleidsmakers samen te brengen door middel van een beleidsvraagstuk. Door onderzoek te doen naar het vraagstuk, krijgen jongeren de kans om competenties te ontwikkelen en aanbevelingen te doen aan de gemeente. De tweede interventie is *Young Leaders*, ontwikkeld in coproductie door Noorda en Co en de Nationale Jeugdraad (NJR). Het doel van deze interventie is om buurtjeugd in kwetsbare wijken te ondersteunen door hen te stimuleren in hun maatschappelijke en persoonlijke ontwikkeling. De derde interventie is *GenerationWhy*. Zij organiseren workshops en participatietrajecten voor jongeren en jongvolwassenen. In deze trajecten mogen jongeren

zelf input leveren voor beleid en de uitvoering daarvan. Door middel van peer-coaching willen ze jongeren kansen en vaardigheden bieden om tegelijkertijd zichzelf te ontplooien en problemen in de maatschappij op te lossen.

In dit onderzoek wordt gekeken wat jongeren nodig hebben om actief te kunnen participeren. De onderzoeksvraag luidt als volgt: ‘Welke werkzame elementen in de interventies *Speaking Minds*, *Young Leaders* en *GenerationWhy* dragen volgens de initiatiefnemers en betrokken beleidsmakers bij aan de bevordering van jeugdparticipatie?’.

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn drie deelvragen opgesteld. De eerste deelvraag is: ‘Wat zijn de doelen en achterliggende intenties van de interventies?’. De tweede deelvraag is: ‘In hoeverre leveren de interventies een bijdrage aan het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau van jeugdparticipatie?’. De laatste deelvraag is: ‘In hoeverre hebben de jongeren de mogelijkheid om inspraak te hebben, invloed uit te oefenen of zelf initiatief te nemen in de interventies?’. De beantwoording van deze vragen biedt inzicht in de werkzame elementen van de interventies, waardoor een bijdrage geleverd wordt aan het vergroten van jeugdparticipatie, met name onder lager opgeleide jongeren.

Methoden

Onderzoeksstrategie en Design

In dit onderzoek is een kwalitatieve onderzoeksstrategie gehanteerd. Hiervoor is gekozen om de persoonlijke visies van de initiatiefnemers en betrokken beleidsmakers bij de drie interventies gericht op jeugdparticipatie in kaart te brengen. Er is sprake van een iteratief proces. Dit houdt in dat er heen en weer bewogen wordt tussen de data en de theorie (Bryman, 2008). In dit onderzoek is als onderzoeksdesign een *case study* gebruikt. Een *case study* houdt zich bezig met de complexiteit en het specifieke karakter van een bepaald onderwerp (ibid., 2008). In dit geval is de specifieke case het onderzoeken van de werkzame elementen voor jeugdparticipatie van lager opgeleide jongeren.

Selectie interventies. De drie geselecteerde interventies richten zich op het bevorderen van jongerenparticipatie bij de vorming van beleid en maatschappelijke vraagstukken. Er is bij de selectie rekening gehouden met het feit dat de doelgroep van de drie interventies zo veel mogelijk overeen komen op het gebied van leeftijd, achtergrond en opleidingsachtergrond. Er zijn diverse interventies benaderd die inspelen op de participatie van jongeren. *Speaking Minds* werd als eerste geselecteerd, doordat dit project gekoppeld was aan de stage van de onderzoeker bij *Save the Children* Nederland. Vervolgens is gezocht naar

soortgelijke interventies door onderzoek te doen op internet en te informeren bij verschillende instanties. *Young Leaders* is de tweede interventie die geselecteerd werd, naar aanleiding van contact met één van de oprichters. Als laatste werd *GenerationWhy* geselecteerd, na een uitgebreid telefoongesprek met de oprichter van deze interventie.

Respondenten

De onderzoekspopulatie bestaat uit de initiatiefnemers en betrokken beleidsmakers van de drie interventies *Speaking Minds*, *Young Leaders* en *GenerationWhy*. In totaal zijn er dertien respondenten ($n=13$) geïnterviewd, waarvan zeven initiatiefnemers, vijf beleidsmakers en één beleidsuitvoerder (Bijlage I). Aangezien de beleidsuitvoerder nauw betrokken is bij de interventie *GenerationWhy*, is ervoor gekozen om hem mee te nemen als respondent voor het huidige onderzoek. De groep respondenten bestaat uit tien vrouwen en drie mannen.

Speaking Minds. Er zijn drie initiatiefnemers en twee beleidsmakers geïnterviewd voor *Speaking Minds*. De initiatiefnemers zijn een ervaren projectleider en twee stagiaires. De projectleider is tien jaar werkzaam bij *Save the Children* en vanaf het begin betrokken bij het ontwikkelen van de interventie. Daarnaast zijn er twee stagiaires geïnterviewd, waarvan één inmiddels werkzaam is als projectmedewerker. De twee beleidsmakers zijn nauw betrokken bij de interventie. De eerste is acht jaar werkzaam als kwaliteitsmedewerker sociale zaken en werkgelegenheid bij de gemeente Rotterdam. Op het moment van het interview was zij bezig met het traject *Speaking Minds* in Rotterdam. De tweede respondent is beleidsadviseur armoede aanpak bij de gemeente Utrecht. Ze is meer dan zeven jaar werkzaam bij de gemeente Utrecht en vanaf het begin betrokken bij de oprichting en ontwikkeling van de interventie.

Young Leaders. Voor *Young Leaders* zijn drie initiatiefnemers en één betrokken beleidsmaker geïnterviewd. De initiatiefnemers zijn twee projectleiders van het NJR en één onderzoeker jeugd van het onderzoeksbureau Noorda en Co. De projectleiders zijn respectievelijk acht jaar en één jaar werkzaam in de huidige functies. De onderzoeker van Noorda en Co is zes jaar werkzaam in deze functie en coauteur van het boek over *Young Leaders*. Daarnaast is een betrokken beleidsmaker van de gemeente Deventer geïnterviewd. Zij is zeven jaar werkzaam als manager van het team jeugd en onderwijs. Aangezien er recentelijk een traject van *Young Leaders* was afgrond in Deventer, is er gekozen om van deze gemeente een beleidsmaker te interviewen.

GenerationWhy. Er zijn vier respondenten geïnterviewd voor *GenerationWhy*: de initiatiefnemer, een betrokken beleidsuitvoerder en twee beleidsmakers. De initiatiefnemer is *GenerationWhy* als hobby gestart in 2007 naast zijn werk als jurist. In de loop der jaren is hij steeds meer als mediator en coach gaan werken voor *GenerationWhy*. De betrokken beleidsuitvoerder is manager van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) in Haarlem en Zandvoort. De samenwerking is gericht op het doorverwijzen van jongeren die met een bepaalde problematiek te maken hebben. Daarnaast zijn twee beleidsmakers van de gemeente Haarlem geïnterviewd. De eerste respondent is senior beleidsadviseur jeugd en twee jaar werkzaam in deze functie. De tweede respondent is een halfjaar werkzaam als beleidsmedewerker jeugd en daarvoor twee jaar als trainee.

Procedure

Er is gekozen voor de combinatie van het uitvoeren van een documentanalyse en het afnemen van semigestructureerde interviews bij de initiatiefnemers en beleidsmakers. Door deze twee methodes te combineren, is gebruikt gemaakt van methodische triangulatie (Bowen, 2009). Het combineren van meerdere bronnen en methoden heeft bijgedragen aan de betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten van dit onderzoek (Baarda, de Goede & Teunissen, 2009).

Documentanalyse. De eerste onderzoeksmethode is de documentanalyse. Deze is uitgevoerd voorafgaand aan het analyseren van de interviews. Op deze manier is gekeken in hoeverre de bevindingen uit beide onafhankelijke bronnen met elkaar overeenkomen. Er is een documentanalyse uitgevoerd op relevante documenten van de drie gekozen interventies. In de analyse is systematisch gekeken in hoeverre de documenten de eerste twee deelvragen beantwoorden. Er is hiervoor gekozen, omdat de derde deelvraag onderhevig is aan interpretatie. Deze deelvraag is alleen beantwoord door middel van de semigestructureerde interviews.

Er is per interventie gekeken naar de beschikbare documentatie. Van iedere interventie zijn de websiteteksten geanalyseerd. Daarnaast zijn van *Speaking Minds* de meest recente versie van de handleiding voor de bijeenkomsten, de subsidieaanvragen voor *Speaking Minds* I en II en de *concept notes* geanalyseerd. Tevens is van *Young Leaders* het boek: 'Young Leaders. Positieve Rolmodellen in Kwetsbare Wijken' (Noorda & van Dijk, 2015) geanalyseerd. Tot slot is het boek 'Skillz' (Kramer, 2016) van *GenerationWhy* geanalyseerd. Door de analyse van de verschillende documenten is getracht een zo volledig mogelijk beeld van de drie interventies neer te zetten.

Semigestructureerde interviews. De tweede onderzoeksmethode betreft semigestructureerde interviews. Er is voor deze vorm van interviewen gekozen, omdat dit de mogelijkheid biedt om door te vragen. De respondenten zijn geworven via e-mail en telefonisch verkeer. Er werd uitgelegd wat het doel van het onderzoek is, de geplande tijdsduur van het interview en de procedure van het onderzoek. Hierna werden afspraken gemaakt op een locatie die voor de respondenten het beste uitkwam. Op deze manier werd bijgedragen aan het creëren van een veilige omgeving, waarin ruimte is voor een open gesprek (Baarda et al., 2009). De gemiddelde duur van de dertien interviews was 53 minuten, waarbij het langste interview 1 uur en 16 minuten duurde en het kortste interview 37 minuten was. Alle interviews zijn opgenomen en woordelijk getranscribeerd, wat bijdraagt aan de betrouwbaarheid van dit onderzoek.

Er is met deze methode gezorgd dat de specifieke onderwerpen van dit onderzoek gedekt zijn en tegelijkertijd is er voldoende ruimte beschikbaar gesteld voor de persoonlijke visies van respondenten. De consistentie is behouden, doordat in ieder interview soortgelijke vragen gesteld zijn aan de hand van een topic-lijst (Ritchie, Lewis, Nicholls, & Ormston, 2013). De opgestelde onderwerpen en vragen zijn afgeleid uit de theorieën die in de inleiding naar voren zijn gekomen. Daarnaast is er doorgevraagd op onderwerpen die relevant zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvraag.

Onderzoeksinstrumenten

Er zijn twee topiclijsten opgesteld voor het afnemen van de interviews: één voor de initiatiefnemers en één voor de betrokken beleidsmakers en beleidsuitvoerder (Bijlage II). Ieder interview startte met een introductie van het onderzoek, waarbij het doel, de doelgroep en belangrijke definities werden toegelicht. Voor alle interviews is toestemming gevraagd voor het opnemen van het interview en duidelijk gemaakt dat de anonimiteit zal worden gewaarborgd. Hierdoor is de kans op sociaalwenselijke antwoorden verkleind.

De topiclijsten behandelen onderwerpen naar aanleiding van de drie opgestelde deelvragen. Ten eerste zijn de respondenten gevraagd naar de achterliggende intentie en doelen van de interventie. Ten tweede zijn er vragen gesteld die zich richten op het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau van jeugdparticipatie. Er is de respondenten gevraagd in hoeverre de interventie volgens hen bijdraagt aan de drie niveaus van participatie. Op het individuele niveau is gevraagd naar de specifieke competenties die de jongeren verwerven. Op beleidsmatig niveau is de respondenten gevraagd in hoeverre er sprake was van direct of indirect contact tussen de jongeren en beleidsmakers. Op het

maatschappelijke niveau werd doorgevraagd op onderwerpen zoals het belang van het stimuleren van een gevoel van verantwoordelijkheid bij de jongeren. De respondenten is ook gevraagd naar het verband tussen de drie niveaus en welk niveau zij als belangrijkste zien. Ten derde is gevraagd in hoeverre de jongeren in de drie interventies actief kunnen participeren, waarbij de driedeling inspraak, invloed en initiatief nemen is gehanteerd.

Aan het einde van ieder interview werd gevraagd of de respondenten zelf nog toevoegingen hadden. Er is tussendoor regelmatig gevraagd naar toelichting of concrete voorbeelden om de antwoorden te verduidelijken. Daarnaast zijn de interviews tussentijds samengevat om de betrouwbaarheid van de resultaten te versterken.

Kwalitatieve Analyse

Voor het analyseren van de dertien afgenomen interviews is gebruik gemaakt van een kwalitatieve analyse. Het doel van de kwalitatieve analyse is om structuur aan te brengen in de data die voortkomen uit de interviews en tot een zinvolle ordening te komen die bijdraagt aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag (Baarda et al., 2009). De interviews zijn handmatig gecodeerd met behulp van een vooraf opgesteld codeerschema (Bijlage III). Dit codeerschema is opgesteld aan de hand van de onderzoeksvraag en bijbehorende deelvragen. De opgestelde dimensies en labels komen ten eerste voort uit de theorieën voor jeugdparticipatie die in de inleiding aan bod zijn gekomen. Daarnaast is er in de interviews doorgevraagd op onderwerpen die vanuit de respondenten zelf naar voren kwamen. Deze nieuwe informatie is gekoppeld aan codes in het schema. Alle interviews zijn eerst open gecodeerd. Daarna zijn er door middel van axiaal coderen hoofd- en subcategorieën gecreëerd, waarbij de relevante tekstfragmenten per dimensie in een tabel zijn geplaatst. Vervolgens is door middel van selectief coderen gekeken naar de overeenkomsten en verschillen tussen de drie interventies (Baarda et al., 2009).

Resultaten

De gevonden data worden in dit hoofdstuk gepresenteerd aan de hand van de opgestelde deelvragen. Allereerst worden de achterliggende doelen en intenties van de interventies besproken. Ook komt aan bod wat de motivatie is van de jongeren volgens de initiatiefnemers en beleidsmakers om mee te doen aan de interventie. Vervolgens wordt in gegaan op de drie niveaus van participatie: het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau. Er wordt gekeken welke werkzame elementen voor het realiseren van jeugdparticipatie in de interventies benadrukt worden. Tot slot wordt weergegeven in welke mate de interventies

jongeren de mogelijkheid bieden om actief te participeren, volgens de indeling inspraak, invloed en initiatief nemen.

Achterliggende Doelen Interventies

De achterliggende doelen van de drie interventies worden op verschillende manieren beschreven, maar zijn overeenkomstig op het gebied van het positief stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. De doelstelling van *Speaking Minds* is: ‘het faciliteren van een dialoog tussen jongeren en beleidsmedewerkers’. Uit de documentanalyse blijkt dat het de intentie is om door jongerenparticipatie een inclusiever en effectiever gemeentelijk armoedebeleid te creëren. De interventie wil de positie van jongeren in de maatschappij versterken, door aan te sluiten bij hun wensen en behoeften. De focus van *Speaking Minds* ligt zowel op het verbeteren van jeugdbeleid, als op het stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling van deelnemende jongeren.

In het boek over *Young Leaders* wordt het doel beschreven als: ‘het potentiële talent van jongeren tot bloei brengen en daadwerkelijk benutten’. De interventie wil dit doel bereiken door onder de doelgroep ‘risicojeugd’ jonge leiders te creëren. *Young Leaders* is geïnspireerd door programma’s gericht op leiderschapsvorming in ontwikkelingslanden. De oprichters kwamen tot het idee om dit ook in kwetsbare wijken in Nederland te realiseren. Het uitgangspunt van de interventie is om jongeren die regelmatig te maken krijgen met maatschappelijke risico’s te activeren. Dit doen ze door hun competenties te vergroten, hun identiteit te versterken en hen te simuleren deze geleerde vaardigheden in te zetten voor andere jeugd in de buurt. Op deze manier wil *Young Leaders* tegelijkertijd de persoonlijke ontwikkeling van jongeren stimuleren en een bijdrage leveren aan activiteiten voor buurtbewoners en leeftijdsgenoten uit de buurt.

De visie van *GenerationWhy* is om jongeren door middel van peer-methodiek in hun kracht te zetten. De interventie richt zich op het aanreiken van relevante vaardigheden aan jongeren door peercoaches in te zetten. De ontwikkeling van *life skills* staan centraal en hiermee worden jongeren gestimuleerd om zichzelf te ontplooien en hun eigen problemen op te lossen. De peercoaches worden geselecteerd en opgeleid door *GenerationWhy*. Daarnaast is een uitgangspunt van de interventie dat het essentieel is dat jongeren meedenken en meepraten over beleid dat hen raakt. In tegenstelling tot de interventies *Young Leaders* en *Speaking Minds*, doorlopen jongeren bij deze interventie niet één vast traject. *GenerationWhy* werkt samen met de gemeente en (onderwijs)instellingen om diverse workshops te geven met als doel het welzijn van jongeren te vergroten.

Ook komt uit de interviews met de respondenten naar voren dat de drie interventies als doel hebben jongeren te ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling. De eigen kracht van jongeren wordt benadrukt, zodat ze hun stem kunnen laten horen. Zo zegt een betrokken beleidsmaker bij *Young Leaders*: “Eigenlijk wil je gewoon dat ieder kind voldoende weerbaar is om zijn stem te laten horen. En dat is de hele basis-intentie” (respondent 1). Een betrokken beleidsmaker van *Speaking Minds* benoemd dit ook: “Iemand die aan het project heeft meegedaan, weet mijn stem wordt gehoord en heeft eerder de behoefte om zich op een ander moment ook te laten horen” (respondent 10).

Tijdens het bevragen van de doelen is nog een ander resultaat vanuit de respondenten naar voren gekomen. Er zijn verschillen tussen de manier waarop de interventies jongeren motiveren om mee te doen aan de interventie. Bij *Speaking Minds* en *Young Leaders* is de motivatie gericht op het helpen van anderen. Een initiatiefnemer van *Young Leaders* zegt hierover: “Ga je de jongeren enthousiast maken met persoonlijke ontwikkeling? Nee, die term, daar gaan we hen niet mee overtuigen. Dus ga je zitten op de kans van activiteiten doen voor eigen leeftijdsgenoten” (respondent 6). Ook twee initiatiefnemers van *Speaking Minds* benoemen de motivatie om voor anderen iets te kunnen betekenen als reden voor deelname van de jongeren. Daarentegen richt *GenerationWhy* zich op de intrinsieke motivatie van jongeren zelf in plaats van het helpen van anderen. De initiatiefnemer benadrukt: “Erkenning van anderen, dat is extern. Daar geloof ik niet in. Intrinsieke motivatie is het belangrijkste wat er is” (respondent 9).

Het verschil in onderliggende motivatie bij de werving van jongeren sluit aan bij de doelen die nagestreefd worden in de drie interventies. Bij de interventies *Speaking Minds* en *Young Leaders* worden jongeren gemotiveerd om te participeren op een beleidsmatig of maatschappelijk niveau. Dit sluit aan bij de doelen om beleid te beïnvloeden of iets te betekenen voor de buurt en leeftijdsgenoten. Aan de andere kant legt *GenerationWhy* de nadruk op de intrinsieke motivatie van jongeren, waardoor de focus ligt op de persoonlijke ontwikkeling van jongeren.

Individuele, Beleidsmatige en Maatschappelijke Effecten

Er is onderzocht in hoeverre de drie interventies een bijdrage leveren aan de drie niveaus van jeugdparticipatie. De uitkomsten van deze drie niveaus worden gepresenteerd, waarna wordt ingegaan op het verband tussen de drie niveaus.

Individueel niveau. Op het individuele niveau wordt een onderscheid gemaakt in het verwerven van vier soorten competenties; emotioneel, sociaal, communicatief en cognitief. De drie interventies stimuleren allemaal de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren, maar besteden aandacht aan verschillende competenties. Overeenkomstig is dat de nadruk gelegd wordt op het versterken van de eigen kracht van jongeren, waardoor ze empowered worden.

Emotionele competenties. De drie interventies richten zich allemaal op de ontwikkeling van emotionele competenties. Alle interventies richten zich op het ontwikkelen van zelfvertrouwen, weerbaarheid en het herkennen en reflecteren op je eigen kwaliteiten. Op deze manier wordt de eigen kracht van de jongeren versterkt, wat volgens de respondenten van belang is voor lager opgeleide jongeren. Een initiatiefnemer van *Speaking Minds* vertelt: “Het is heel belangrijk in het traject om te zorgen voor *empowerment* naast vaardigheden en kennis opdoen” (respondent 5). Bij *Young Leaders* ontwikkelen de jongeren ook een persoonlijk toekomstplan, wat bijdraagt aan hun identiteitsvorming. Door een respondent wordt een voorbeeld gegeven van een jongere die door *Young Leaders* zijn zelfvertrouwen heeft teruggekregen: “Hij werd altijd vreselijk gepest en toen was er zo'n artikel: Young Leaders heeft mijn zelfvertrouwen terug gegeven” (respondent 1). In het boek ‘Skillz’ van *GenerationWhy* staan opdrachten die de jongeren ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling, zodat ze zichzelf kunnen ontplooiën en hun eigen problemen leren oplossen. De interventie heeft een individuele benadering, waarover de initiatiefnemer zegt: “Bij *GenWhy* gaat het echt over één persoon per keer helpen en op die manier onze generatie in hun kracht zetten” (respondent 9).

Sociale competenties. Het opdoen van sociale competenties wordt het meeste gestimuleerd door *Young Leaders*. Deze interventie besteedt aandacht aan het bewustzijn van de eigen rol van deelnemende jongeren ten opzichte van anderen. Dit wordt door de respondenten eigenaarschap genoemd. De jongeren worden in hun eigen kracht gezet, zodat ze zich tot rolmodel ontwikkelen. Dit wordt door een respondent uitgelegd: “Als je de *Young Leaders* weet te ondersteunen in hun persoonlijke ontwikkeling zodat zij ook anderen kunnen helpen, dan is het effect indirect vele malen groter” (respondent 1). De andere twee interventies richten zich in mindere mate op sociale competenties. *GenerationWhy* richt zich wel op deze competenties bij de jongeren die opgeleid worden tot peercoach. De peer coaches helpen andere jongeren in hun kracht te zetten en krijgen een training in het ontwikkelen van leiderschapskwaliteiten. In de methodiek van *Speaking Minds* is er aandacht voor bewustwording van je eigen rol ten opzichte van anderen, doordat ze een participatief onderzoek uitvoeren met leeftijdsgenoten.

Communicatieve competenties. Aan de ontwikkeling van communicatieve competenties wordt bij *Speaking Minds* en *Young Leaders* wel aandacht besteed, maar bij *GenerationWhy* is dit niet gevonden. Doordat de eerste twee interventies toewerken naar een eindpresentatie ter afronding van het traject, richten zij zich op presentatievaardigheden. Daarnaast wordt er gewerkt aan gespreksvaardigheden, zoals in dialoog gaan met beleidsmakers. De jongeren bij *Speaking Minds* leren ook pitchen, waardoor ze op een beknopte manier onder woorden leren brengen wat ze vinden. Volgens een initiatiefnemer is

hier vooruitgang in te zien: “Ja, ideeën onder woorden brengen. Dus dat je goed kunt vertellen wat je vindt. Ik denk dat bijna iedereen daar in die paar weken op vooruit is gegaan” (respondent 8).

Cognitieve competenties. Het opdoen van cognitieve competenties is vooral bij *Speaking Minds* en in mindere mate bij *GenerationWhy* in de interviews naar voren gekomen. Uit de documentanalyse komt het ontwikkelen van kennis ook bij *Young Leaders* naar voren, maar dit is niet terug gevonden in de interviews. De initiatiefnemer van *GenerationWhy* benadrukt dat de jongeren zonder het hebben van kennis bepaalde vaardigheden niet kunnen ontwikkelen. Een initiatiefnemer van *Speaking Minds* zegt: “Je merkt dat ze in het hele traject veel kennis opdoen” (respondent 2). Daarnaast wordt er door betrokken beleidsmakers bij *Speaking Minds* genoemd dat ze het belangrijk vinden dat jongeren leren hoe beleid werkt. De beleidsmaker geeft aan: “Ik vond het leuk dat ze leren hoe de gemeente werkt en hoe werkt dat nu, beleid maken” (respondent 11).

Koppeling met participatie. Er zijn verschillen waar te nemen in de manier waarop de interventies een koppeling maken tussen de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en het stimuleren van participatie in de samenleving. Bij de interventies *Speaking Minds* en *Young Leaders*, wordt de persoonlijke ontwikkeling gestimuleerd, zodat de jongeren beter in staat zijn om te participeren op beleidsmatig of maatschappelijk niveau. Bij *GenerationWhy* wordt ook aandacht besteed aan de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren, echter wordt het doel om te participeren niet benadrukt. In deze interventie lijkt jeugdparticipatie eerder gezien te worden als een bijkomstigheid.

Beleidsmatig niveau. Op beleidsmatig niveau focust *Speaking Minds* van de drie interventies het meeste op de participatie van jongeren. De interventies *Young Leaders* en *GenerationWhy* besteden hier in mindere mate aandacht aan. Uit het handboek van *Speaking Minds* blijkt dat jongeren de kans krijgen om een advies uit te brengen over een gemeentelijk beleidsvraagstuk. De ervaringsdeskundigheid van jongeren wordt ingezet en aan het einde van het traject worden de adviezen van de jongeren meegenomen in de doorontwikkeling van beleid. Een initiatiefnemer zegt hierover: “Het idee is dat je door *Speaking Minds* beleid beter laat aansluiten bij de doelgroep” (respondent 8).

Bij *GenerationWhy* worden er op beleidsmatig niveau mogelijkheden gecreëerd voor jongeren om te participeren in samenwerking met de gemeente Haarlem. Een voorbeeld hiervan zijn spiegelgesprekken, waarin jongeren met elkaar in gesprek gaan en de beleidsmakers niet kunnen reageren, maar alleen mogen luisteren naar de jongeren. De beïnvloeding van beleid is echter een bijkomstig effect bij *GenerationWhy*. Ook bij *Young Leaders* is invloed uitoefenen op beleid niet het hoofddoel. Volgens twee initiatiefnemers is

het van belang dat de jongeren de leiding krijgen over hun eigen leven. De beïnvloeding van beleid kan wel een bijkomstig effect zijn: “Het [invloed uitoefenen op beleid] is dus niet per se het doel van de methodiek van Young Leaders. Misschien is het eerder het effect van de werkwijze dan een doel op zichzelf” (respondent 13).

Afstand verkleinen. Het verkleinen van de afstand tussen jongeren en beleidsmakers is een thema dat op beleidsmatig niveau naar voren komt in de interventies. Alle vijf geïnterviewde beleidsmakers benadrukken dat ze momenteel een afstand of kloof ervaren tussen de leefwereld van de jongeren en de beleidsmaker. Vanuit de jongeren is er sprake van wantrouwen richting de beleidsmakers. Tegelijkertijd voelen de jongeren zich in het begin van de interventie vaak niet serieus genomen. Volgens de respondenten is een cultuuromslag binnen de gemeente noodzakelijk, zodat de beeldvorming van jongeren over beleidsmakers vollediger en positiever wordt. Eén beleidsmaker betrokken bij *GenerationWhy* zegt: “Het beeld van wat de gemeente doet of voor ze [de jongeren] kan betekenen is ook anders. Ja, dat ligt bij ons, daar mogen we ook wel wat proactiever in zijn. Dat we uitdragen dat we er ook voor hen zijn” (respondent 4). De interventies leveren een bijdrage aan het verkleinen van de afstand, doordat er direct of indirect contact gefaciliteerd wordt tussen jongeren en beleidsmakers.

Direct of indirect contact. Er is een verschil in de mate van direct of indirect contact tussen de jongeren en de betrokken beleidsmakers in de drie interventies. Enerzijds legt *Speaking Minds* de nadruk op direct contact en anderzijds verloopt het contact bij de andere twee interventies grotendeels indirect, via de jongerenwerkers. Een betrokken beleidsmaker bij *Young Leaders* legt het verband uit:

“We hebben besproken dat wij de participatie via ons jongerenwerk laten lopen, want dat zijn de ogen en oren van die jongeren. Daar zijn ze zichzelf, daar voelen ze zich thuis. (...) die jongerenwerkers kunnen ook veel beter de behoeftes vertalen naar daadwerkelijke beleidsonderwerpen of thema's” (respondent 1).

Ook twee betrokken beleidsmakers bij *GenerationWhy* zijn van mening dat de jongerenwerker het beste als spreekbuis van de jongeren kan fungeren. Eén beleidsmaker geeft aan: “Wij hebben ook geen vertrouwensband met de jongeren. De jongere vertelt misschien wel iets aan me, maar op een andere manier dan bij jongerenwerkers” (respondent 4).

In tegenstelling tot deze indirecte benadering van jeugdparticipatie in beleid, wordt bij *Speaking Minds* het belang van direct contact benadrukt. Volgens een beleidsmaker is dit van belang: “Ik denk dat direct contact heel belangrijk is, ook puur voor de beeldvorming over de gemeente, maar ook om begrip tussen beiden te creëren en de dialoog te faciliteren” (respondent 11). Er ontstaat volgens de respondenten wederzijds begrip door het directe contact tussen de jongeren en beleidsmakers.

Het handboek van *Speaking Minds* benadrukt dat het voeren van een gelijkwaardig dialoog cruciaal is om beleid te vormen in overeenstemming met de doelgroep.

Hoewel *Young Leaders* geen nadruk legt op direct contact, vormt de interventie volgens beleidsmakers wel een ingang om in contact te komen met de doelgroep lager opgeleide jongeren. Het uitgangspunt is om jongeren actief te betrekken bij maatschappelijke vraagstukken en na afronding van het traject weten ze hoe ze invloed kunnen uitoefenen. Daarnaast wordt er bij *Speaking Minds* en *Young Leaders* na afronding van het traject een presentatie gegeven door de jongeren aan betrokken beleidsmakers en de wethouder. Dit contact kan de afstand tussen beide groepen ook verkleinen.

Maatschappelijk niveau. Van de drie interventies legt *Young Leaders* de meeste nadruk op het niveau van maatschappelijke participatie. Uit de documentanalyse blijkt dat de interventie bijdraagt aan twee processen bij de jongeren, namelijk een toename van de maatschappelijke betrokkenheid en vooruitgang op het gebied van onderwijs en werk. Een initiatiefnemer zegt hierover: “Jongeren leren dat ze zelf op een positieve manier invloed kunnen uitoefenen en de horizon kunnen verbreden naar wat daarbuiten is” (respondent 13). Volgens onderzoek naar de effecten van *Young Leaders*, zijn er indicaties dat een grootschalige en duurzame opzet van het project een positief effect heeft op maatschappelijke jeugdproblemen. Daarnaast blijkt de interventie de pedagogische kwaliteit van het jongerenwerk te verhogen, doordat ze beter in contact kunnen komen met jongeren uit de doelgroep.

Bij *GenerationWhy* wordt er minder expliciet aandacht besteed aan de maatschappelijke betrokkenheid van jongeren. De interventie is terughoudend op het gebied van maatschappelijke participatie. Volgens de initiatiefnemer is de uitdaging voor lager opgeleide jongeren niet om iets voor anderen of voor de buurt te betekenen, maar is het voor hen het belangrijkste om eerst je eigen problemen op te lossen. *Speaking Minds* legt ook minder de nadruk op maatschappelijk participatie. Wat echter overeen komt in de interviews met respondenten van *Speaking Minds* en *Young Leaders*, zijn de uitspraken over een gevoel van verantwoordelijkheid voor de maatschappij.

Gevoel van verantwoordelijkheid. Bij *Young Leaders* komt het gevoel van verantwoordelijkheid voor de buurt en andere jongeren naar voren. Volgens een respondent wordt er een bijdrage geleverd aan actief burgerschap: “Jongeren krijgen steeds meer een verantwoordelijkheidsgevoel ten opzichte van elkaar, ten opzichte van zichzelf, van hun familie, maar ook voelen ze zich verbonden met hun wijk en met elkaar.” Alle betrokken respondenten benoemen dat de jongeren zich ontwikkelen als rolmodel en dat ze door deze voorbeeldfunctie een gevoel van

verantwoordelijkheid krijgen. De interventie *Speaking Minds* draagt volgens de initiatiefnemers ook bij aan het versterken van het gevoel van verantwoordelijkheid van jongeren, echter gebeurt dit vooral onbewust. Een initiatiefnemer zegt: “Er zit ook een stukje burgerschapsvorming en opvoeding in het project. Maar ik denk meer onbewust, omdat het ook de normen en waarden van het project zijn” (respondent 2). Daarnaast denkt een initiatiefnemer van *Speaking Minds* dat één interventie niet voldoende is om maatschappelijke verantwoordelijkheid te stimuleren, maar dat er meer tijd nodig is om impact uit te oefenen.

Verband drie niveaus. Het verband tussen de drie niveaus van jeugdparticipatie is verschillend per interventie. Bij *Speaking Minds* ligt de nadruk zowel op de individuele ontwikkeling van de jongeren, als op beleidsmatige effecten van jeugdparticipatie. Dit beeld wordt bevestigd door de antwoorden van de respondenten. Hierin benoemen vier van de vijf respondenten dat de persoonlijke ontwikkeling eerst moet plaatsvinden, voordat er impact gemaakt kan worden op beleidsniveau. Een betrokken beleidsmaker benoemt dit belang: “Voor mij als beleidsadviseur is het belangrijk dat we jongeren betrekken bij het maken van beleid, maar ik vind het een belangrijke toevoeging dat er ook aan dat persoonlijke aspect aandacht wordt besteed” (respondent 11). Het maatschappelijke niveau wordt bij *Speaking Minds* minder duidelijk belicht. Volgens twee respondenten moet er meer aandacht komen voor maatschappelijke betrokkenheid. Een initiatiefnemer zegt hierover: “Ik zou die maatschappelijke verantwoordelijkheid nog veel meer willen zien. (...) Dat je ze echt de tools in handen geeft om dat vol te kunnen blijven houden” (respondent 8).

Bij *Young Leaders* vindt er een wisselwerking plaats op het gebied van persoonlijke ontwikkeling van de jongeren zelf en tegelijkertijd het helpen van anderen en organiseren van activiteiten voor de buurt. Uit de documentanalyse blijkt dat de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de jongeren voorop staat. Echter blijkt uit antwoorden van de vier betrokken respondenten dat het individuele en maatschappelijke niveau beide als even belangrijk worden gezien. Het is volgens hen van belang dat de jongeren zichzelf eerst voldoende hebben ontwikkeld, zodat “ze ook gaan durven en initiatief nemen” (respondent 7). Een initiatiefnemer van *Young Leaders* verwoordt het verband als volgt:

“De gedachte is dat zij op individueel niveau die ontwikkeling doormaken, maar wel met het idee: ik wil iets betekenen voor mijn buurt, voor de maatschappij. Maar ze hebben eerst die ontwikkeling op individueel niveau nodig, om het naar die maatschappij uit te laten stralen” (respondent 13).

Het beleidsmatige niveau wordt bij *Young Leaders* niet uitgelicht. De jongeren komen tijdens de interventie wel in contact met beleidsmakers, maar het centrale idee is dat ze invloed krijgen op hun omgeving en niet op het vormen van beleid.

Bij *GenerationWhy* staat de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren centraal. Er wordt bij deze interventie weinig expliciete aandacht besteed aan de participatie van de jongeren. Wel worden er mogelijkheden geboden aan jongeren om te participeren. De twee betrokken beleidsmakers benadrukken dat de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren het belangrijkste is en daarna pas de invloed die jongeren kunnen uitoefenen op beleid. Eén beleidsmaker benadrukt dat er signalen worden opgevangen die het beleid beïnvloeden, maar dat dit niet het belangrijkste doel is voor de jongeren.

Kortom, het verband tussen de drie niveaus van jeugdparticipatie verschilt per interventie. *Speaking Minds* draagt vooral bij aan het individuele en beleidsmatige niveau van jeugdparticipatie. *Young Leaders* draagt naast het individuele niveau voornamelijk bij aan maatschappelijke participatie. Bij *GenerationWhy* wordt er hoofdzakelijk aandacht besteed aan het individuele niveau. Er worden ook mogelijkheden gecreëerd waarin jongeren kunnen participeren. Echter, dit is niet het uitgangspunt van de interventie.

Mate van Participatie

Inspraak hebben. Aansluitend op de gestelde doelen van de drie interventies wordt duidelijk dat jongeren bij alle drie de interventies de kans krijgen om zichzelf te laten horen. *Speaking Minds* is hiervan het duidelijkste voorbeeld, aangezien de jongeren direct mogen meepraten over een actueel beleidsvraagstuk. De andere twee interventies tonen ook aan dat de jongeren indirect gehoord worden en dat hun meningen serieus genomen worden. Bij *Young Leaders* en *GenerationWhy* verloopt dit contact vaak via de jongerenwerker. Een respondent zegt hierover: “Ik denk zeker dat jongeren hier het gevoel hebben dat ze gehoord worden. Dat loopt in die zin via de jongerenwerker” (respondent 1, *Young Leaders*).

Invloed uitoefenen. De mate van invloed uitoefenen komt opnieuw het meeste naar voren bij *Speaking Minds*. Betrokken respondenten bij deze interventie hebben acht keer een uitspraak gedaan over het uitoefenen van invloed door de jongeren, ten opzicht van respectievelijk twee en drie uitspraken bij *Young Leaders* en *GenerationWhy*. *Speaking Minds* heeft meerdere momenten ingepland waarbij de meningen van jongeren worden meegenomen. Dit is terug te zien in een terugkoppelingsbijeenkomst die wordt georganiseerd na afloop van het traject. Hierin leggen de beleidsmakers aan de jongeren uit wat ze in de afgelopen periode met hun adviezen hebben gedaan. De waarde van deze terugkoppeling wordt bevestigd door een beleidsmaker: “Het is wel belangrijk dat je laat zien dat je echt iets doet met dat advies, zodat de jongeren het gevoel hebben dat het waarde heeft dat ze hun stem laten horen” (respondent 11). De jongeren worden dus niet alleen gehoord, maar er wordt ook daadwerkelijk wat met hun adviezen gedaan.

Initiatief nemen. De mogelijkheid om zelf initiatief te kunnen nemen, komt bij *Young Leaders* het meeste naar voren. De respondenten hebben zes keer een uitspraak gedaan over de mogelijkheid tot zelf initiatief nemen, in tegenstelling tot drie keer bij *Speaking Minds* en één uitspraak bij *GenerationWhy*. Bij *Young Leaders* worden de jongeren aangemoedigd om zelf nieuwe initiatieven te ontwikkelen voor de buurt. Volgens een initiatiefnemer: “Je geeft hun eigenlijk een aanzet om initiatieven op te zetten of met een idee te komen” (respondent 6). Er valt hierbij een kanttekening te plaatsen, omdat jongeren vaak pas na afloop van het traject initiatief gaan nemen. Doorat het geen vast onderdeel vormt van de interventie, worden de jongeren minder begeleid. Bij *GenerationWhy* wordt er weinig ruimte geboden voor eigen initiatief. Hoewel ze jeugdparticipatie aanmoedigen, worden jongeren niet aangespoord om initiatief te nemen.

Discussie

Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de invoering van de nieuwe Jeugdwet in 2015, waardoor er meer aandacht is gekomen voor jeugdparticipatie in beleidsvorming en uitvoering in gemeenten. In Nederland is nog weinig onderzoek gedaan naar de invulling van interventies ter bevordering van jeugdparticipatie. Het doel van het huidige onderzoek is daarom om de werkzame elementen van de interventies ter bevordering van jeugdparticipatie te onderscheiden. Er is getracht een inzicht te geven in manieren waarop jeugdparticipatie, met name onder lager opgeleide jongeren, vergroot kan worden.

Voor de eerste deelvraag zijn de achterliggende doelen van de interventies onderzocht. Hoewel de beoogde doelen verschillend zijn, komen ze overeen op het gebied van het stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling van jongeren, zodat ze hun eigen stem kunnen laten horen. *Speaking Minds* richt zich hiernaast op het verbeteren van het jeugdbeleid, *Young Leaders* leidt jongeren op tot rolmodellen en *GenerationWhy* legt de focus op het aanleren van *life skills* door peer coaches. Er is ook een verschil gevonden in de motivatie voor jongeren om mee te doen aan de interventies. Bij zowel *Young Leaders* als *Speaking Minds* is het helpen van anderen het uitgangspunt om mee te doen en bij *GenerationWhy* staat de intrinsieke motivatie van jongeren centraal.

De tweede deelvraag is gericht op het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau van jeugdparticipatie onder lager opgeleide jongeren. In overeenstemming met de literatuur blijkt dat jeugdparticipatie een bijdrage kan leveren aan elk van de drie niveaus (Checkoway, 2011; Steketee et al., 2005). Op het individuele niveau benadrukken de drie

interventies het belang van *empowerment* van de jongeren. Dit komt overeen met de literatuur, waaruit blijkt dat jongeren die zich empowered voelen beter in staat zijn om te participeren (Conger & Kanungo, 1988). De resultaten bevestigen hiermee het beeld dat jeugdparticipatie de eigen kracht van jongeren moet versterken (Vandenbroucke et al., 2010; de Winter, 2007). Het verwerven van emotionele competenties, zoals zelfvertrouwen en weerbaarheid, wordt als essentieel gezien voor de persoonlijke ontwikkeling. Er is gebleken dat dit specifiek van belang is voor lager opgeleide jongeren. Het is belangrijk dat interventies de koppeling tussen het verwerven van competenties en het doel om te participeren duidelijk maken. Op deze manier zijn de jongeren zich bewust van de reden *waarvoor* ze participeren en wat het henzelf kan opleveren. In de interventies *Speaking Minds* en *Young Leaders* wordt dit doel benadrukt, echter bij *GenerationWhy* niet.

Op beleidsmatig niveau kan de participatie van lager opgeleide jongeren ook een bijdrage leveren. Uit de resultaten blijkt dat de adviezen en ervaringen van jongeren in alle interventies direct of indirect meegenomen worden door beleidsmakers, waardoor ze hun expertise vergroten en beleid verder kunnen verbeteren. Echter wordt er door beleidsmakers ook een afstand ervaren tussen de leefwereld van de jongeren en die van hen. Hierdoor is er vaak sprake van wantrouwen tussen jongeren en beleidsmakers, waarbij de meningen van de jongeren niet voldoende serieus genomen worden. De participatie van jongeren wordt hierdoor tegengehouden. Dit komt overeen met onderzoek waarin benadrukt wordt dat er een negatieve beeldvorming bestaat over jongeren, waardoor ze niet serieus genomen worden (Checkoway, 2011; Checkoway & Gutierrez, 2006; O'Donoghue et al., 2002).

Volgens de geïnterviewde beleidsmakers moet er een cultuuromslag plaatsvinden binnen de gemeente. Op deze manier zullen beleidsmakers en jongeren toenadering tot elkaar zoeken en worden lager opgeleide jongeren eerder betrokken bij beleidsbeïnvloeding. De onderzochte interventies kunnen een bijdrage leveren aan deze cultuuromslag door het contact tussen beide partijen te bevorderen. Dit kan door direct contact, hierbij kan het voeren van een gelijkwaardig dialoog voor wederzijds begrip zorgen. Ook is het mogelijk om hieraan bij te dragen door indirect contact, de communicatie verloopt dan via de jongerenwerker die als een soort spreekbuis fungeert voor de jongeren.

Op maatschappelijk niveau kan jeugdparticipatie een bijdrage leveren, doordat jongeren gestimuleerd worden om een voorbeeldfunctie voor anderen te zijn. Door jongeren aan te spreken op hun eigen verantwoordelijkheid voor de buurt of de maatschappij, zullen ze eerder een maatschappelijk betrokken houding aannemen. Bij *Young Leaders* en *Speaking*

Minds ontwikkelen jongeren een gevoel van verantwoordelijkheid. Deze interventies spelen in op een combinatie van de eigen motivatie van jongeren om anderen te helpen en op hun ervaringsdeskundigheid. Doordat de jongeren dicht bij de doelgroep staan, weten ze ook beter wat er speelt en hoe ze dit kunnen oplossen. Dit is in overeenstemming met onderzoek waaruit blijkt dat jeugdparticipatie kan bijdragen aan het creëren van verbindende contexten in de dagelijkse omgeving van de jongeren (de Winter, 1995).

De derde deelvraag richt zich op de mate waarin de drie interventies een bijdrage leveren aan de mogelijkheden om inspraak, invloed en initiatief te hebben door actieve van lager opgeleide jongeren (Vandenbroucke et al., 2010). De drie interventies zorgen er allemaal voor dat de jongeren inspraak hebben, wat betekent dat ze mee kunnen praten over onderwerpen die hen aangaan. Het is van belang dat dit niveau op zijn minst wordt gehanteerd, omdat jongeren zich dan serieus genomen voelen. Het tweede niveau betreft het hebben van invloed. De interventie *Speaking Minds* komt hier het sterkste naar voren, doordat de jongeren kunnen meedenken over een actueel beleidsvraagstuk. Het wordt als waardevol gezien om terug te koppelen naar de jongeren wat er met hun adviezen of aanbevelingen wordt gedaan. De jongeren worden zich dan bewust van de invloed die ze kunnen uitoefenen. Het laatste niveau is het nemen van eigen initiatief. Gebleken is dat dit niveau moeilijk te bewerkstelligen is. Hoewel *Young Leaders* zich hier wel op richt, wordt het echte initiatief vooral na afloop van het traject genomen. De interventies zouden de eigen initiatieven van jongeren meer kunnen stimuleren.

Uitdagingen huidige jeugdbeleid. Wanneer de resultaten vergeleken worden met de uitdagingen voor het hedendaagse jeugdbeleid, blijkt dit met elkaar overeen te komen. De eerste uitdaging die in de literatuur geschetst wordt, richt zich op de maatschappelijke achterstand van de doelgroep lager opgeleide jongeren. Er wordt benadrukt dat deze doelgroep zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevindt. Het is dan ook van belang om juist deze doelgroep te bereiken, aangezien het huidige beleid vooral bijdraagt aan de participatie van toch al mondige en hoger opgeleide jongeren (de Winter, 2007). De drie interventies trachten deze doelgroep te bereiken door hen op twee manieren aan te spreken. Ten eerste worden ze gewezen op de voorbeeldfunctie die ze kunnen vertolken en op de inzet van hun ervaringsdeskundigheid voor andere jongeren. Ten tweede worden de jongeren aangesproken op hun intrinsieke motivatie om zichzelf verder te ontwikkelen.

De tweede uitdaging is dat jeugdparticipatie in het huidige beleid te veel een doel op zich is geworden. Beleidsmakers lijken ervan uit te gaan dat jongeren de benodigde

competenties en motivatie voor actieve participatie al bezitten (van Lieshout et al., 2007). De Winter (2004) benadrukt echter dat de inhoud van beleidsprogramma's afgestemd dient te worden op de ontwikkeling van competenties, waardoor lager opgeleide jongeren actief kunnen participeren. Dit komt overeen met de bevindingen van het huidige onderzoek, omdat de beleidsmakers benadrukken dat jongeren zich eerst persoonlijk moeten ontwikkelen, voordat ze in staat zijn om te participeren in beleid of op maatschappelijk gebied. De ontwikkeling op individueel niveau vormt volgens hen een voorwaarde om goed te kunnen participeren op beleidsmatig of maatschappelijk niveau.

Beperkingen en vervolgonderzoek

Bij het interpreteren van de bevindingen van dit onderzoek is het van belang om rekening te houden met een aantal beperkingen. Een eerste beperking van dit onderzoek is gericht op de selectie van de drie interventies. Hoewel de selectiecriteria voor de interventies duidelijk zijn uitgelegd aan de initiatiefnemers waar contact mee op is genomen, bleek in een later stadium van het onderzoek dat ze niet alle drie aan de criteria voldeden. De interventie *GenerationWhy* bleek in de praktijk anders dan in eerste instantie gedacht. Hoewel de interventie mogelijkheden biedt tot participatie, is dit niet het uitgangspunt van de interventie. Hierdoor bleek de interventie minder goed te vergelijken met de andere twee interventies.

Een tweede beperking is dat het huidige onderzoek gevoelig kan zijn voor sociaal wenselijke antwoorden. Aangezien jeugdparticipatie van lager opgeleide jongeren een onderwerp is dat momenteel erg leeft in de maatschappij, kan het zijn dat de respondenten sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven. Er is getracht dit effect tegen te gaan door de anonimiteit van de respondenten te waarborgen.

Een laatste beperking is het feit dat dit onderzoek zich richt op drie specifieke interventies, waardoor de generaliseerbaarheid afneemt. Daarnaast is er sprake van een gelimiteerde onderzoekspopulatie van dertien respondenten, aangezien alleen direct betrokken initiatiefnemers en beleidsmakers geïnterviewd konden worden. Voor vervolgonderzoek is het interessant om meerdere interventies gericht op jeugdparticipatie te onderzoeken en daarbij een grotere onderzoekspopulatie te betrekken.

Aanbevelingen

Nederlandse gemeenten hebben aangegeven jeugdparticipatie te willen verankeren in beleidsprocessen (Mak et al., 2016). Uit de resultaten van dit onderzoek volgen twee relevante aanbevelingen om jeugdparticipatie van lager opgeleide jongeren een structurele rol te geven in beleidsprocessen en de maatschappij. Deze aanbevelingen zijn bruikbaar voor

verschillende partijen, zoals professionals, beleidsmakers en andere geïnteresseerden in het waarborgen van jeugdparticipatie.

Eigen kracht jongeren. Het is van belang dat er op structurele basis aandacht besteed wordt aan de eigen kracht van jongeren. Uit de drie interventies is gebleken dat jongeren beter in staat zijn te participeren wanneer ze zich bewust worden van hun eigen kwaliteiten. Door deel te nemen aan een interventie, hebben jongeren het gevoel serieus genomen te worden. Het is dan ook essentieel dat interventies jongeren bewust maken van het feit dat zij zelf invloed kunnen uitoefenen op beleid en maatschappelijke processen.

Samenwerking betrokken partijen. De interventies in dit onderzoek leveren een bijdrage aan het verkleinen van de afstand tussen jongeren en beleidsmakers, maar ook tussen jongeren en jongerenwerkers. Om een duurzame vorm van jeugdparticipatie te bewerkstelligen, is het van belang dat de verschillende partijen op structurele basis met elkaar samenwerken en kennis delen. Jongerenwerkers bezitten over pedagogische kennis, die beleidsmakers nodig hebben om de jongeren te betrekken in beleidsvorming. Er kan pas echt een verandering plaatsvinden wanneer er sprake is van kennisdeling tussen alle betrokken partijen. De kwaliteiten van de verschillende partijen zullen elkaar versterken en er gezamenlijk voor zorgen dat jeugdparticipatie een onmiskenbare rol gaat spelen in de Nederlandse samenleving.

Referenties

- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bakker, K., Fraanje, C., Goudema, P., Mooij, T., Pannebakker, M., Van der Ploeg, J. . . . Van der Zwaard, J. (1999). *Kwetsbaar en competent: Sociale participatie van kwetsbare jeugd*. Utrecht: NIZW.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods*. Oxford University Press.
- Checkoway, B. (2011). What is youth participation?. *Children and Youth Services Review*, 33(2), 340-345. doi:10.1016/j.childyouth.2010.09.017
- Checkoway, B., Allison, T., & Montoya, C. (2005). Youth participation in public policy at the municipal level. *Children and youth services review*, 27(10), 1149-1162. doi:10.1016/j.childyouth.2005.01.001
- Checkoway, B., & Gutierrez, L. M. (2006). Youth participation and community change: An introduction. *Journal of Community Practice*, 14(1-2), 1-9. doi:10.1300/J125v14n01_01
- Conger, J. A., & Kanungo, R. N. (1988). The empowerment process: Integrating theory and practice. *Academy of management review*, 13(3), 471-482. doi:10.5465/AMR.1988.4306983
- Innes, J. E., & Booher, D. E. (2004). Reframing public participation: strategies for the 21st century. *Planning theory & practice*, 5(4), 419-436. doi:10.1080/1464935042000293170
- Kramer, A. (2016). *Skillz: Vaardigheden en verhalen voor jongeren*. SAAM Uitgeverij.

- Mak, J., Gilsing, R. en A. Wróblewska. (2016). *De staat van jeugdparticipatie in Nederland 2016*. Utrecht: Verwey-Jonker instituut.
- Noorda, J., & van Dijk, A. (2015). *Young leaders. Positieve rolmodellen in kwetsbare wijken*. VU Uitgeverij.
- O'Donoghue, J. L., Kirshner, B., & McLaughlin, M. (2002). Introduction: Moving youth participation forward. *New Directions for Student Leadership*, 2002(96), 15-26.
- Oenen, S. van (2001). *Sociale competentie en de brede school*. Utrecht: NIZW.
- Ritchie, J., Lewis, J., Nicholls, C. M., & Ormston, R. (Eds.). (2013). *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*. Sage.
- Sampson, R. J., McAdam, D., MacIndoe, H., & Weffer-Elizondo, S. (2005). Civil Society Reconsidered: The Durable Nature and Community Structure of Collective Civic Action 1. *American Journal of Sociology*, 111(3), 673-714. doi:10.1086/497351
- Shier, H. (2001). Pathways to participation: Openings, opportunities and obligations. *Children & Society*, 15(2), 107-117. doi: 10.1002/chi.617
- Steketee, M., Mak, J., Graaf van der, P., Huygen, A. (2005). *Jeugdparticipatiebeleid: wat levert het op? Onderzoek naar het ontwikkelen van indicatoren voor effectmeting van jeugdparticipatiebeleid*. Verwey-Jonker Instituut: Utrecht.
- Treseder, P., & Smith, P. G. (1997). *Empowering Children & Young People: Training Manual*. London: Save the Children.
- UNICEF. (2009). Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Voorburg: UNICEF Nederland.
Verkregen op 17 februari 2017 van:
https://www.unicef.nl/files/20091116_kinderrechtenverdrag.pdf
- Vandenbroucke, M., Braam, H., Gilsing, R., Steketee, M., Rutjes, L., Strating, G. (2010). *De staat van jeugdparticipatie in Nederland vanuit het perspectief van gemeenten*. Utrecht: Verwey-Jonker instituut, Amsterdam: Stichting Alexander.

- van Lieshout, P. A. H., van der Meij, M. S. S., & De Pree, J. C. I. (Eds.). (2007). *Bouwstenen voor betrokken jeugdbeleid* (Vol. 15). Amsterdam University Press.
- van de Wijdeven, T. M. F., de Graaf, L. J., & Hendriks, F. (2013). *Actief burgerschap: lijnen in de literatuur*. Tilburgse School voor Politiek en Bestuur.
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). (2016). *Van 18-min naar 18-plus. Handreiking voor gemeenten bij de overgang van jeugd naar volwassenheid*. Den Haag: VNG 2016.
- VWS. (2015). *Jeugdagenda 2015 – 2018*. Verkregen op 22 februari 2017 van:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/04/14/jeugdagenda-2015-2018>
- Welling, M. (2015). *Samen met jeugd en ouders. Duurzame participatie voor effectieve jeugdhulp: een handreiking voor gemeenten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut en Movisie.
- Winter, M. de (1995). *Kinderen als medeburgers: kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Winter, M. de (2004). *Opvoeding, onderwijs en jeugdbeleid in het algemeen belang*. Den Haag: WRR webpublicatie nr. 1. Verkregen van:
<http://www.oopen.org/search?identifier=439820>
- Winter, M. de (2007). *Opvoeding, onderwijs en jeugdbeleid in het algemeen belang; de noodzaak van een democratisch-offensief*, pp. 225–258. In P.A.H. van Lieshout, M.S.S. van der Meij & J.C.I. de Pree (red.). *Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Winter, M. en I. van Lieshout. (1998). *Vernieuwend Cement. Eindevaluatie van het Utrechtse Wijkjongerenperspectief*. Utrecht: dmo.

Bijlage I: Overzicht informatie respondenten

Informatie interviews				
	Datum	Geslacht	Functie	Betrokken Interventie
1.	18 april	Vrouw	Beleidsmaker gemeente Deventer	Young Leaders
2.	19 april	Vrouw	Initiatiefnemer	Speaking Minds
3.	21 april	Vrouw	Beleidsmaker gemeente Haarlem	Generation Why
4.	21 april	Vrouw	Beleidsmaker gemeente Haarlem	Generation Why
5.	24 april	Vrouw	Initiatiefnemer	Speaking Minds
6.	25 april	Vrouw	Initiatiefnemer	Young Leaders
7.	25 april	Man	Initiatiefnemer	Young Leaders
8.	25 april	Vrouw	Initiatiefnemer	Speaking Minds
9.	26 april	Man	Initiatiefnemer	Generation Why
10.	1 mei	Vrouw	Beleidsmaker gemeente Rotterdam	Speaking Minds
11.	3 mei	Vrouw	Beleidsmaker gemeente Utrecht	Speaking Minds
12.	10 mei	Man	Beleidsuitvoerder gemeente Haarlem	Generation Why
13.	12 mei	Vrouw	Initiatiefnemer	Young Leaders

Bijlage II: Topic-lijsten

Topiclijst I: Initiatiefnemers

Doel onderzoek

In dit onderzoek worden drie interventies onderzocht die zich richten op jongerenparticipatie bij de vorming van beleid. Er wordt bestudeerd welke factoren volgens de initiatiefnemers van de interventies bijdragen aan de bevordering van participatie van lager opgeleide jongeren in Nederland. Daarnaast wordt het perspectief van betrokken beleidsmedewerkers bij de interventies onderzocht.

- Introductie
 - Kennismaking
 - Korte uitleg over het onderzoek. Specificeren wat er onder jeugdparticipatie wordt verstaan en welke specifieke doelgroep wordt gehanteerd.
 - Toestemming vragen voor opnemen gesprek (anonimiteit wordt gewaarborgd)

- Oprichting & achtergrond interventie
 - Ontstaan vanuit welk idee/ gedachtegoed?
 - Achtergrond respondent: hoe lang werkzaam/ervaring?
 - Wat doen jullie bij [naam interventie]?
 - Wat willen jullie bereiken met [naam interventie]?
 - Wat is de doelgroep van [naam interventie]? Waarom deze doelgroep?
 - Wordt deze doelgroep ook bereikt? Waar lopen jullie evt. tegenaan?

- Rol van de jongeren in de interventie
 - In hoeverre kunnen de jongeren zelf actief participeren bij [naam interventie]?
 - Krijgen de jongeren tijdens de interventie de kans om:
 - Zelf mee te praten?
 - Zelf invloed uit te oefenen?
 - Zelf initiatief te nemen?
 - Doorvragen: Waaruit blijkt dat? Kunt u een voorbeeld geven?

De volgende vragen gaan over de specifieke doelgroep lager opgeleide jongeren.

- Individueel niveau: effecten
 - In hoeverre draagt [naam interventie] volgens u bij aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren? Op welke manier gebeurt dit?
 - Doorvragen over ontwikkeling van individuele competenties:
 - *Communicatieve vaardigheden* (aangaan dialoog, luisteren, duidelijk overbrengen van mening/ervaringen/kennis)
 - *Sociale vaardigheden* (bewust zijn eigen rol, anderen begeleiden en kunnen omgaan met sociale spanningen en culturele en maatschappelijke verschillen)

- *Emotionele vaardigheden* (ontwikkeling zelfvertrouwen, vergroten van weerbaarheid, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid)
- Beleidsmatig niveau: effecten
 - In hoeverre is [naam interventie] gericht op het betrekken van jongeren bij beleidsvorming? Op welke manier gebeurt dit?
 - Doorvragen: niveaus inspraak/invloed/initiatief
 - In hoeverre is er tijdens [naam interventie] contact tussen jongeren en beleidsmakers? Op welke manier?
 - Wat levert het voor jongeren op om in contact te staan met beleidsmakers? En wat levert het voor de beleidsmakers op?
- Maatschappelijk niveau: effecten
 - In hoeverre richt [naam interventie] zich op de invloed van jeugdparticipatie in de maatschappelijke context? Op welke manier gebeurt dit?
 - Doorvragen over:
 - Gevoel van verantwoordelijkheid voor de maatschappij
 - Verbindende contexten creëren: sociale cohesie en integratie
 - Democratische vaardigheden/ burgerschap

Drie niveaus

- Aan welk van de drie niveaus wordt in [naam interventie] de meeste aandacht besteedt?
- Welke van deze drie niveaus acht u als belangrijkste? Leg uit waarom.

Terugkoppeling

- Wat vindt u de sterkste punten aan de interventie?
- Waar liggen volgens u nog verbeterpunten voor de interventie?
 - Evt. Tips voor andere interventies/beleidsmakers.

Afronding

- Nog toevoegingen?
- Bedanken.

Topiclijst II: Beleidsmakers

Doel onderzoek

In dit onderzoek worden drie interventies onderzocht die zich richten op jongerenparticipatie bij de vorming van beleid. Er wordt bestudeerd welke factoren volgens de initiatiefnemers van de interventies bijdragen aan de bevordering van participatie van lager opgeleide jongeren in Nederland. Daarnaast wordt het perspectief van betrokken beleidsmedewerkers bij de interventies onderzocht.

- Introductie
 - Kennismaking
 - Korte uitleg over het onderzoek. Specificeren wat er onder jeugdparticipatie wordt verstaan en welke specifieke doelgroep wordt gehanteerd.
 - Toestemming vragen voor opnemen gesprek (anonimiteit wordt gewaarborgd)

- Belang van jeugdparticipatie
 - Hoe denkt u over jeugdparticipatie?
 - Wat gebeurt er in uw gemeente al op het gebied van jeugdparticipatie?

- Betrokkenheid bij interventie
 - Hoe kwam uw eerste contact met [naam interventie] tot stand?
 - Waarom is er gekozen voor deze samenwerking met [naam interventie]?
 - Wat wilt [naam gemeente] bereiken met deze samenwerking?
 - Wat is uw eigen rol bij [naam interventie]?

De volgende vragen gaan over de specifieke doelgroep lager opgeleide jongeren.

- Individueel niveau: effecten
 - In hoeverre draagt [naam interventie] volgens u bij aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren? Op welke manier gebeurt dit?
 - Doorvragen over ontwikkeling van individuele competenties:
 - *Communicatieve vaardigheden* (aangaan dialoog, luisteren, duidelijk overbrengen van mening/ervaringen/kennis)
 - *Sociale vaardigheden* (bewust zijn eigen rol, anderen begeleiden en kunnen omgaan met sociale spanningen en culturele en maatschappelijke verschillen)
 - *Emotionele vaardigheden* (ontwikkeling zelfvertrouwen, vergroten van weerbaarheid, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid)

- Beleidsmatig niveau: effecten
 - In hoeverre is [naam interventie] gericht op het betrekken van jongeren bij beleidsvorming? Op welke manier gebeurt dit?
 - Doorvragen: niveaus inspraak/invloed/initiatief

- In hoeverre er tijdens [naam interventie] contact tussen jongeren en beleidsmakers? Op welke manier?
- Wat levert het voor jongeren op om in contact te staan met beleidsmakers?
- En wat levert het voor jullie (beleidsmakers) zelf op?
- Maatschappelijk niveau: effecten
 - In hoeverre richt [naam interventie] zich op de invloed van jeugdparticipatie in de maatschappelijke context? Op welke manier gebeurt dit?
 - Doorvragen over:
 - Gevoel van verantwoordelijkheid voor de maatschappij
 - Verbindende contexten creëren: sociale cohesie en integratie
 - Democratische vaardigheden/ burgerschap

Drie niveaus

- Aan welk van de drie niveaus wordt in [naam interventie] de meeste aandacht besteedt?
- Welke van deze drie niveaus acht u als belangrijkste? Leg uit waarom.

Uitkomsten

- Hoe heeft u de samenwerking (tot nu toe) met [naam interventie] ervaren?
- In hoeverre is de mening van de jongeren daadwerkelijk meegenomen in beleidsvorming? Heeft u hier voorbeelden van?

Terugkoppeling

- Wat vindt u de sterkste punten aan de interventie?
- Waar liggen volgens u nog verbeterpunten voor de interventie?
 - Evt. Tips voor andere interventies/beleidsmakers.

Afronding

- Nog toevoegingen?
- Bedanken.

Bijlage III: Codeerschema

Deelvragen	Dimensies	Labels
<i>Wat zijn de achterliggende doelen van de interventies?</i>	Doelen interventies	Achterliggende intentie Doelgroep Bereik doelgroep Obstakels Motivatie jongeren
<i>In hoeverre leveren de interventies een bijdrage aan het individuele, beleidsmatige en maatschappelijke niveau van jeugdparticipatie?</i>	<p><i>Individueel niveau</i></p> <p>Competenties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociaal - Emotioneel - Communicatief - Cognitief <p><i>Beleidsmatig niveau</i></p> <p><i>Maatschappelijk niveau</i></p> <p>Verband drie niveaus</p>	<p>Bewustzijn eigen rol, anderen begeleiden, rolmodel zijn, hulp vragen aan anderen, plannen en organiseren</p> <p>Zelfvertrouwen, weerbaarheid, verantwoordelijkheid, zelfstandigheid, reflectie/ inzicht</p> <p>Presenteren, aangaan dialoog, luisteren, overbrengen eigen mening, ervaringen en kennis</p> <p>Kennis van de samenleving, weet hebben van elkaars symbolen</p> <p>Direct of indirect contact jongeren & beleidsmaker Beeldvorming Afstand/ kloof verkleinen</p> <p>Gevoel van verantwoordelijkheid (wijk/ buurt/samenleving) Sociale cohesie, integratie Burgerschap Democratische vaardigheden</p> <p>Meeste aandacht Belangrijkste</p>
<i>In hoeverre hebben de jongeren de mogelijkheid om inspraak te hebben, invloed uit te oefenen of zelf initiatief te nemen in de interventies?</i>	<p>Inspraak hebben</p> <p>Influud uitoefenen</p> <p>Initiatief nemen</p>	<p>Meedenken, meepraten, gehoord worden, gevraagd advies geven</p> <p>Mening of ideeën worden meegenomen, impact op korte/ lange termijn besluitvorming</p> <p>Ideeën aandragen, activiteiten organiseren, ongevraagd advies geven</p>